

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджені особливості управління оборотними засобами.

Ключові слова: управління оборотними засобами, формування оборотних засобів

Abstract

The article investigates the features of working capital management..

Keywords: management of working capital, formation of working capital

Вступ

Вітчизняна економіка в сучасних умовах господарювання вимагає нових підходів до управління оборотними засобами, оскільки через існування до недавнього часу негативних економічних явищ у країні, зокрема, відсутність доступних джерел поповнення оборотних засобів забезпечення виробничої діяльності оборотними засобами для багатьох українських підприємств є проблематичним. У той же час від ефективності управління оборотними активами залежить безперервність процесу реалізації та виготовлення продукції, платоспроможність, конкурентоспроможність, ліквідність та фінансова стійкість підприємства.

Дослідженню економічного змісту оборотних засобів та механізму управління ними присвячені наукові праці багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених. Зокрема, значний внесок у вивчення проблем управління оборотними активами зробили внесли вітчизняні вчені, такі В. Г. Баранова, С. М. Гоцуляк, С. Ю. Кулакова, Д. М. Лозовський, О.С. Бодаренко, Ю. О. Швець, А. В. Скворцова, Н. Є. Герелиця та ін. Однак система управління оборотними засобами підприємств, особливо промислових, вимагає подальших досліджень.

Метою роботи є дослідження теоретичних основ управління оборотними засобами, що дозволить більш якісно управляти оборотними засобами

Виклад основного матеріалу

В економічній літературі серед економістів немає одної думки щодо тлумачення категорії оборотних засобів. Це вказує на існування певних розбіжностей в поглядах на їх зміст та структуру.

Ряд економістів визначає сутність оборотних засобів, як «авансовану в грошовій формі вартість для утворення і використання оборотних виробничих фондів і фондів обігу в мінімально необхідних розмірах, що забезпечують безперервність процесу виробництва і своєчасність здійснення розрахунків» [1, с.46]. Вони вважають, що «оборотні кошти є вартістю, що авансується в грошовій формі, для планомірного утворення та використання оборотних виробничих фондів і фондів обігу в мінімально необхідних розмірах, що забезпечують виконання підприємством виробничої програми і своєчасність здійснення розрахунків» [2].

Англійський економіст Вільям Коллінз визначає суть оборотних засобів як «...короткострокові поточні активи фірми, які швидко обертаються протягом виробничого періоду».

Схоже визначення оборотних засобів дає також Бланк І.А., який визначає їх як активи, що характеризують «...сукупність майнових цінностей підприємства, обслуговуючих поточну виробничо-комерційну (операційну) діяльність і повністю споживаних протягом одного виробничо-комерційного циклу» [3].

Із наведених вище визначень сутності оборотних засобів можна зробити певні висновки щодо основних рис, якими можна охарактеризувати дане економічне поняття. Отже, оборотні засоби – це авансована в грошовій формі вартість; це короткострокові поточні активи фірми; це сукупність

майнових цінностей підприємства.

Оборотні засоби є найбільш мобільною частиною авансованої вартості. Вони весь час перебувають у русі, здійснюючи кругообіг. А відтак оборотні засоби здійснюють суттєвий вплив на фінансовий та господарський стан підприємства. Насамперед оборотні засоби виступають як вартісна категорія.

Важливою особливістю оборотних засобів є планованість їх участі в кругообігу ресурсів підприємства. Відповідно до часу виробництва і обігу визначається плановий розмір вартості, необхідний для забезпечення безперервності кругообігу. Підприємство авансує вартість в розмірі, що забезпечує нормальну, безперебійну діяльність.

Отже, аналізуючи різні визначення оборотних засобів, можемо дати таке узагальнення трактування цього поняття: *оборотні засоби – це авансована вартість частини оборотних активів підприємства для забезпечення безперебійного кругообороту, які послідовно змінюють свою функціональну форму у вигляді засобів сфери виробництва та сфери обігу.*

Запропоноване визначення цього поняття більш повно розкриває економічну природу оборотних засобів і дає змогу відокремити їх від інших понять.

Оскільки сутність оборотних засобів виявляється через їх функції, розглянемо основні з них.

Знаходячись безперервно в обороті підприємства, оборотні засоби є джерелом фінансування витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції з моменту утворення виробничих запасів до часу надходження виручки від реалізації готової продукції. Цим самим оборотні кошти виконують свою найважливішу функцію – виробничу, тобто забезпечення безперервного процесу виробництва завдяки постійному (безперебійному) процесу формування на підприємствах запасів та заділів матеріальних активів. Крім того, оборотні засоби покликані забезпечити своєчасне і точне здійснення платіжно-розрахункових операцій, тим самим вони виконують свою другу функцію – платіжно-розрахункову. Вона, перш за все, впливає на стан тієї частини коштів, яка залучена в сферу обігу, безпосередньо впливаючи на стан розрахунків і в цілому на грошовий обіг.

Ефективне використання засобів підприємств передбачає максимум результату при мінімальній достатності ресурсів. Фінансові результати виробничо-господарської діяльності будь-якого підприємства значною мірою залежать від ефективності інвестування фінансових ресурсів у його оборотні активи та від ефективності їх використання. Самозростання капіталу відбувається в процесі кругообороту оборотних засобів, який проходить різні стадії (грошову, виробничу, товарну) і набирає різних форм. Чим менше часу оборотний капітал перебуває в тій чи іншій формі (грошовій, виробничій, товарній), тим вища ефективність його використання [4].

Формування оборотних засобів підприємства ґрунтується на таких основних принципах [5]:

- самостійне розпорядження власними оборотними засобами;
- визначення оптимальної потреби оборотних засобів через їх нормування;
- використання раціональних джерел фінансування оборотних засобів;
- контроль і аналіз ефективності використання оборотних засобів для прискорення їх обертання.

Питома вага вартості окремих складових оборотних коштів підприємства у загальній їх вартості характеризує їхню структуру. Структура оборотних засобів має свої особливості на підприємствах різних галузей економіки держави. Для забезпечення ефективності функціонування кожного підприємства важливо визначити і встановити оптимальний склад та структуру його оборотних засобів.

До оборотних засобів підприємства належать [6-8]:

- запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів;
- залишки незавершеного виробництва;
- запаси готової продукції;
- поточна дебіторська заборгованість;
- поточні фінансові інвестиції;
- грошові кошти та їх еквіваленти;
- витрати майбутніх періодів;
- інші види оборотних активів.

Висновки

Серед економістів не існує єдиної думки щодо тлумачення категорії оборотних засобів, однак більшість дослідників визначають оборотні засоби як авансовану вартість частини оборотних активів

підприємства, яка призначена для забезпечення безперервного кругообороту, під час якого оборотні засоби послідовно змінюють свою функціональну форму у вигляді засобів сфери виробництва та сфери обігу.

Оборотні засоби є джерелом фінансування витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції з моменту утворення виробничих запасів до часу надходження виручки від реалізації готової продукції. Цим самим оборотні кошти виконують свою найважливішу функцію – виробничу, тобто забезпечення безперервного процесу виробництва завдяки постійному (безперервному) процесу формування на підприємствах запасів та заділів матеріальних активів.

Структура оборотних засобів має свої особливості на підприємствах різних галузей економіки держави. Для забезпечення ефективності функціонування кожного підприємства важливо визначити і встановити оптимальний склад та структуру його оборотних засобів.

Методика аналізу оборотних засобів передбачає:

- 1) аналіз структури та динаміки оборотних засобів;
- 2) визначення підходу до формування оборотних засобів підприємства;
- 3) аналіз основних показників ефективності використання оборотних засобів;
- 4) розрахунок економії (перевитрат) оборотних засобів;
- 5) розрахунок нормативів оборотних засобів підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Моляков Д. С., Шохин Е. И. Теория финансов предприятий: Учебное пособие. М.: Финансы и статистика, 2004. 112 с.
2. Ковалева А.М. Финансы и кредит. М.: Финансы и статистика, 2005. 512 с.
3. Бланк И.А. Управление активами. К.: Ника-Центр: Эльга, 2002. 720 с.
4. Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. та ін. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2014. 368 с.
5. Боронос В. Г. Формування механізму оптимізації структури капіталу та його вплив на фінансовий потенціал підприємства. Механізм регулювання економіки. 2010. Т 1(47). №3. С. 154-165.
6. Янковий В. О., Кошельок Г. В. Факторний аналіз оборотних активів м'ясопереробного підприємства. Вісник ЖДТУ: Серія: Економічні науки, 2014. №3 (53). С. 122-127.
7. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2017. – 143 с.
8. Коваль Н. О., Єпіфанова І. Ю. Банківський менеджмент: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2017. – 85 с.

Головань Руслан Васильович - студент групи МФК-19, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця, e-mail: fm.2mo15@gmail.com

Науковий керівник: **Ірина Юрїєна Єпіфанова** – д-р. екон. наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Ruslan V. Holovan – Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fm.2mo15@gmail.com

Supervisor: **Iryna Yu. Yepifanova** – Doctor of Econ. Sc., Assistant Professor of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia